Μήπως ἡ Μακεδονία εἶνε Μπαρμπάσαινα ἢ Κοντοβάζαινα; Μήπως βγάζει δημάρχους καὶ βουλευτάδες, γιὰ νὰ συγκινηθοῦμε γι' αὐτή:

Σταθῆτε καὶ θὰ τοὺς ἴδητε τοὺς καμαρωμένους μας μεθαύριον στὶς Δημοτικὲς ἐκλογὲς

Ὁ κ. Δεληγιάννης θ' ἀφίση τὰ Κηφισσιώτικα ρόδα του νὰ μαραθοῦν. Ὁ κ. Θεοτόκης θὰ ἐγκαταλείψη τὰ ὀρτύκια καὶ τὰ τριγόνια του. Ὁ κ. Ζαΐμης θὰ φύγη ἀπὸ τὸ Μοναστῆρι. Ὁ κ. Σιμόπουλος θὰ πάρη ὁ ἴδιος τὸ τιμόνι στὰ χέρια του καὶ θὰ διατάξη «ὀπισθεν, ὁλοταχῶς» σὰν μηχανικὸς ποῦ γιόν. Ὁ κ. Δεληγεώργης θὰ δώση πέντε μοῦντζες στὴ ζάχαρη τῆς Ζωγραφίας.

Κι' ὅλοι θὰ ριχτοῦν μὲ τὰ μοῦτρα ποιὸς θὰ βγάλη περισσότερους Δημάρχους δικούς του, ποιὸς νὰ κερδίση περισσότερους κομματάρχες γιὰ τὴ μεθαυριανή, στὴ Βουλευτικὴ ἐκλογή.

Νά, ἡ Μακεδονία ἡ δική τους: Ἡ ἐκλογὴ Αὐτ' ἡ Μακεδονία τοὺς βγάζει ἀπὸ τὸ ραχάτι, αὐτὴ ἡ Μακεδονία τοὺς ξετεμπελιάζει.

Ἡ ἄλλη ἡ Μακεδονία — τὸ εἴπαμε—δὲν βγάζει ἀκόμη Δημάρχους καὶ ὀὲν στέλνει ἀκόμη βουλευτάδες στὴ Βουλή.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΑΦΟΣ ΣΤΟ ΓΙΑΛΟ

'Απλώνει' ἐκεῖ στὸ ἀντικρυνὸ ἀκρογιάλι, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ σύσμέν' ἀθεϊστοκάμινα. Κάθε αὐγὴ θὰ τὸν φιλήση ὁ γήλιος μὲ τὶς πρῶτες ἀχτίνες του καὶ κάθε δειλινὸ θὰ τὸν ἀποχαιρετίση μὲ τὶς ἀχτίδές του τὶς στερνές.

Κι' ὁ τάφος χρόνια τώρ' ἀπλώνει' ἐκεῖ, σιμὰ στὴν ἀκρογιαλιά, στὸν ἄβαθο τῆς θάλασσας πυθμένα, τὸν στρωμένο ἀπὸ φύκια, κι' ἀντὶ γιὰ πλάκα ἀπὸ πάνω του ἔχει τὸν καταγάλανο γυάλο, τὸν πότε ἤρεμο σὰν γαλάζιο ἀραχνοὑφαντο σεντόνι καὶ πότε ἀφρισμένο σὰν νυφικὸ μαγνάδι πλουμισμένο μὲ γιασεμιά.

'Εκεῖ σέπεται χρόνια τώρα ἡ βρατσέρα ἡ γέρικη. 'Εκ' εἶνε ὁ τάφος της. Καὶ γιὰ τὸν ἀποτελειωμό της δὲ δουλεύουν τὰ βρωμοσκούληκα τῆς γῆς, ἀλλὰ τ' ἁλμυρὸ νερό, τὰ καβούρια καὶ τὰ πετρόψαρα.

Τὴ βλέπω κάθε τόσο, μόλις ἀνοίξω τὸ παράθυρό μου, τὴ θαμμένη βρατσέρα, βλέπω δέκα εἴκοσι σκαρμοὺς της ποὺ ἀπάμεινεν ἀκόμα, νὰ ξεβγαίνουν ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια καὶ νὰ φαίνονται ἀπὸ μακρὰ σὰν οἱ σταυροὶ τοῦ τάφου της—τὴ βλέπω καὶ στὰ χείλια μοῦ ἀνεβαίνουν ἄθελα οἱ στίχοι τοῦ Γιάννη Περγιαλίτη, οἱ τρυφερώτατοι στίχοι ποὺ γιὰ τὴ πεθαμμένη βάρκουλα:

. . . 'Ανέμοι σπουδὲ ἀρμοῦς τοὺς ἀνοιγμένους,
Φυσῶντας ἀπ' τὴν πλώρη ὡς στὴν πρύμη,
Παρνοῦν καὶ παίρνουν πόθους πεθαμένους,
Περνοῦν σὰν ὄρνια τρώγοντας ἀγρίμι.

* * *

Κρύβει κ' ἡ θαμμένη βρατσέρα τοὺς πεθαμένους πόθους της μέσα στὰ λίγα ξυλά της, τὰ στερνά, ποὺ τὰ χτυπάει σήμερα τὸ κῦμα καὶ θὰ τὰ φιλήση αὔριο ἀπαλὰ ἡ γαλανὴ γαλήνη.

Μοῦ τοὺς διηγήθηκε ἕνας γέρος ψαρᾶς, ἀπόστρατος τῆς θάλασσας κι' αὐτός, σὰν τὴ θαμμένη βρατσέρα, καὶ μοῦ τοὺς διηγήθηκε μιὰ νύχτα μ' ἀστροφεγγιά, μιὰ νύχτα καλοκαιρινὴ γεμάτη μάγια ποὺ τὴν ἐπέρασα ἐκεῖ, ἀντικρὺ στὸ σκέλιθρο, ξαπλωμένος στὴν ἀμμουδιὰ κι' ἀκούγοντας τὴν ἱστορία τῆς βρατσέρας—μιὰ ἱστορία γεμάτη περιπέτειες καὶ λυρισμό.

— 'Από γεράματα πάει κι' αὐτή! μοῦ εἶπε. Καὶ σὰν ἄναψε τὸ τσιγάρο του καὶ ξαπλώθηκε κι' αὐτὸς στὴν ἀμμουδιά, ἀκουμπώνας τὸ κεφάλι του σὲ μιὰ κάτασπρη πέτρα, φρεσκοπλυμένη τὸ δειλινό, ἀπὸ τὸ κῦμα ποὺ σπρώχνει ὄξω τὸ μαϊστράλι, ἄρχισε νὰ μοῦ λέη μὲ λόγια ζωντανά, ἁλμυρισμένα ἀπὸ τὴ πελαγίσια δροσιὰ κι' ἀρωματισμένα ἀπὸ τοῦ πλαϊνοῦ μας βουνοῦ τὸ θυμάρι καὶ τὶς ἀγριοβιολέττες, τῆς πεθαμένης βρατσέρας τὴν ἱστορία.

* * *

— 'Από μικρὴ τήνε γνώρισα, γυιέ μου. Τὴν εἶδα ἄμα τὴν πρωτόφερεν νυφούλα πανώρεια καὶ κλαρωτὴ στὸ λιμάνι. Τ' ἄρμενά της τῆς ὥρας, κατάκαινουργα. Τ' ἀμπάρι της λαμπροκοπουσέ ἀπὸ πάστρα. Ἡ κουβέρτα της φρεσκοβαμμένη. Τὰ πανιά της σὰν νύφης προικιό.

— Γερὴ καὶ καλοθάλασση! μᾶς εἶπε ὁ καπετάνιος μὲ περηφάνεια, στρίβοντος τὸ ψαρὸ μουστάκι του καὶ τὸ πιστέψαμε. Καὶ στὴ Μπαρμπαριὰ μποροῦσε νὰ ταξειδέψη. Καὶ τὴ Μαύρη Θάλασσα μποροῦσε νὰ περάση χωρὶς νὰ πάθη καμμιὰ ζημιά!

Στὸν ἀγιασμὸ μείχαν καὶ μένα καλεσμένο. Ἦταν φίλος μου ὁ καπετάνιος. 'Απόγευμα θυμᾶμαι ἤτανε ποὺ μᾶς πῆρε ἡ βαρκοῦλα της ἀπὸ τὸ μῶλο καὶ μᾶς πῆγε μέσα. Ἤτανε κι' ὅλλοι φίλοι τοῦ καπετάνιου, ναυτικοὶ κι' αὐτοί. Ἤτανε καὶ γυναῖκες μὲ τὰ γιρτινά τους ροῦχα, μὲ τὰ φλουριὰ στὰ στήθεια καὶ μὲ τὶς μεταξωτὲς μπόλιες στὸ κεφάλι τους. Συγγένισσες τοῦ καπετάνιου κι' αὐτές. Ὁ καπετάνιος εἶχε φέρει καὶ κρασὶ μέσα, εἶχε φέρει καὶ μαζέδες. Εἶχε παραγγείλει νάρθοῦν καὶ τὰ βιολιά.

Τὸν ἀγιασμὸ τὸν κάναμε ἀπάνω στὴν κουβέρτα. Ὁλόρθοι καὶ ξεσκούφωτοι ὅλοι. Καμμιὰ δεκαπενταριὰ ἄνθρωποι, χώρια οἱ γυναῖκες. Ὁ παπᾶς ἐβούτηξε τὸ βασιλικὸ στὸ λαγήνι κι' ἄγιασε μὲ τάγιασμένο νερὸ τὴ βρατσέρα ὁλοῦθε, ἀμπάρι καὶ κουβέρτα καὶ κουπαστή. "Αγιασε καὶ τὴν ἄγκουρ' ἀκόμα, γιὰ νὰ γαντζώνη γερὰ στὸν πάτο καὶ νὰ φυλάη τὴν βρατσέρα στὶς κακοκαιρίες.

"Υστερ' ἀρχίνησε τὸ γλέντι. Ἤρθαν καὶ τὰ βιολιά. Οἱ γυναῖκες χόρεψαν ἀπάνω στὴν κουβέρτα. Καὶ 'μεῖς οἱ ἄντρες χορεύαμε κι' ἐμεῖς τὴ βρατσέρα, μὰ μὲ κρασὶ τὴ δεύτερη φορὰ κι' ὄχι μὲ ἀγιασμό.

Βόκηκαμε γκαρδιακὰ στὸν καπετάνιο καλὰ ταξείδια καὶ πολλοὺς περάδες. Καὶ οἱ εὐχές μας πιάσανε. Ἡ βρατσέρα καλοδούλεψε, κινύνεψε πολλὲς φορὲς, μὰ πάντα ἀπὸ τὸν κίντυνο σὰν παλληκάρι βγῆκε.

* * *

— Μὰ γέρασε, παλληκάρι μου. μὲ τὸν καιρὸ κι' αὐτή. Κι' ἄρχισε νὰ φοβᾶται τὴ θάλασσα, ὅπως ἄρχισα νὰ τὴ φοβᾶμαι τώρα κ' ἐγώ. "Αχ! ἡ ἄτιμη! "Ολο καὶ παλληκάρια θέλει! Τὰ γέρικα κορμιὰ τὰ βρίζει. Κι' ἔτσι ἄρχισε νὰ βρίζη καὶ τὴ βρατσέρα τὴ γέρικη.

"Ενα βράδυ τὴν ἔφεραν ἐδῶ. "Ἦταν τὸ τελευταῖο ταξεῖδι της. "Ἔρριξαν τὶς ἄγκουρες, ἔδεσαν τὶς πρυμάτσιες νά, σ' αὐτὸ τὸν βράχο ποῦνε πλάϊ στὸ καμίνι, ἐμπῆκε ὁ καπετάνιος κ' οἱ δυὸ ναῦτές της στὴ βάρκα κ' ἐτράβηξαν κατὰ τὸ μῶλο.

'Απ' τάλλο πρωὶ ἄρχισαν νὰ ξεγυμνώνουν τὴ βρατσέρα. Δούλεψαν μῆνα κι' ἀπάνω σ' αὐτὴ τὴ δουλειά. Τῆς ἔβγαλαν τὰ πράματ' ἀπὸ μέσα. Τῆς κατέβασαν τὰ κατάρτια. 'Επῆραν τὰ πανιὰ καὶ τὰ σκοινιά. Τὶς ἄγκουρες, τὸ τιμόνι, κι' ὅλα ὅσα μποροῦσαν νὰ χρησιμέψουν κι' ἄλλοι. "Ἐπειτα ἄρχισαν νὰ τῆς ξεκαρφώνουν τὴν κουβέρτα, νὰ τῆς βγάζουν τὶς σανίδες ἀπ' τὶς μπάντες. "Ἀφησαν μόνον τὴ σαπισκαρένα καὶ τοὺς σκαρμούς, τὰ πλιγίδια της σὰν νὰ λέμε.

"Ἐπειτα ἔψυγαν οἱ ἄνθρωποι, κι' ἄρχισε ὁ καιρὸς σιγὰ σιγὰ καὶ τὸ νερὸ νὰ τὴν ἀποξεχρβαλώνη. Αὐτὰ ποῦ βλέπει, νὰ ξεβγαίνουν ἀπὸ τὴ θάλασσα, δὲν εἶνε καὶ τὰ μόνα ξύλα ποῦ τῆς ἄφηναν. Τῆς ἄφησαν κι' ἄλλα, μὰ τὰ ξεκόλησε ἀπὸ πάνω της ἡ φουρτούνα καὶ τὰ σάπισε τὸ νερό. Μὲ τὸν καιρὸ, θὰ λείψουν κι' αὐτά. Θὰ σκορπίση κ' ἡ παληοσαρένα!... Κι' ἀπὸ τὴ βρατσέρα, οὔτε σημάδι θὰ μείνη!...

* * *

— Στὴν ὀργή!.. Πάλεψε τόσες φορὲς μὲ τὸ κῦμα καὶ δὲν βούλιαξε. "Ἐτσι τῆς ἤτανε γραμμένο. Νὰ πάη ἀπὸ γεράματα! Κ' ἐγὼ ἔτσι!... Μέσ' στὸ νερὸ γεννήθηκα, μέσ' στὸ νερὸ ἐγέρασα, τόσες φορὲς μὲ τὴ φουρτούνα πάλεψα, καὶ τὸ γραφτὸ εἶνε νὰ ψοφήσω στὴ στεριά. Πάλι πιὸ καλότυχη ἀπὸ μένα ἡ βρατσέρα!... Αὐτὴ θὰ σαπίση ἀπὸ νερὸ, κι' ἐγὼ θὰ σαπίσω στὸ χῶμα!... Τὰ ψάρια ἐκείνη, κ' ἐμένα τὰ βρωμοσκούληκα!...

Κι' ὁ γερο-ψαρᾶς ἀναστέναξε ἀπὸ τῆς ψυχῆς του τὰ κατάβαθα.

— Ζῆ ὁ καπετάνιος της ἀκόμα; τὸν ἐρώτησα.

— "Ἐχει χρόνια ποῦ πέθανε κι' αὐτός. Καὶ νὰ ποῦ τὸ θυμήθηκα! Σὰν πέθανε εἶχε ἀφήσει παραγγελιὰ κ' ἔβγαλαν δυὸ σκαρμούς, ἀπ' αὐτοὺς ἐδῶ, τοὺς πιὸ γεροὺς καὶ τοῦκαναν τὸ σταυρὸ γιὰ τὸ κυβοῦρί του!...

'Αμπελάκι Σαλαμίν ς Αὔγουστος τοῦ 1903.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

ΑΛΕΞ. ΠΑΝΤΑΖΗ

ΜΑΛΛΙΑΡΟΣ ΚΑΙ ΜΑΛΛΙΑΡΟΙ

Α'.

«...Δὲ διαβάζουν τίποτις, δὲν ξέρουν τίποτις, τίποτις δὲ σπουδάζουν, τίποτις δὲν ξεταζουν—καὶ μιλοῦν».

Ψυχάρης

Πόσες φορὲς, μὰ πόσες, δὲ μοῦ δίνεται ἀφορμὴ νὰ θυμηθῶ αὐτὰ τὰ σωστότατα λόγια τοῦ Ψυχάρη; Καὶ πόσα σωστὰ δὲ μᾶς λέει ὁ ἀλδύρᾶστος αὐτὸς ἄνθρωπος, ποῦ, καθὼς μᾶς τόδειξε, καὶ τὴ γλῶσσα μας ἔχει καλὰ μελετημένη, καὶ τὸ χαραχτῆρα μας ἀκόμα περισσότερο!

"Αλλη μιὰ φορὰ μοῦ δόθηκε ἡ περίστασα γιὰ νὰ ἐχτιμήσω τὰ λόγια του, ὅτον, ὄξω στὸ Ζάππειο ποῦτυχε νὰ πάω μὲ κάποιο φίλο μου, ἄκουσα τὴ συζήτηση ἑνὸς νέου φοιτητῆ μ' ἕνα δάσκαλο. Κι ὅλοι μᾶς ξέρουμε πολὺ καλά, πῶς κ' οἱ δασκάλοι (οἱ δασκάλοι) πολλὲς φορὲς δὲ διαβάζουν, δὲν ξέρουν—καὶ μιλοῦν.

Καθούμασταν, ἐγὼ κι' ὁ φίλος μου, σ' ἕνα τραπεζάκι τοῦ καφενείου, καὶ ἤσυχα ἤσυχα πίναμε τὸν καφέ μας. Οὔτε γὼ οὔτε κεῖνος εἴχαμε ὄρεξη γιὰ κουβέντα. Ἐγὼ εἶχα ἀφαιρεθῆ κοιτάζοντας κατὰ τὴ θάλασσα. Ἐκεῖνος πάλι ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του ἕνα γράμμα, καὶ τὸ διάβαζε, καὶ τὸ ξαναδιάβαζε. Λὲς κ' ἤθελε νὰ τὸ μάθη ἀπ' ὄξω, σὰν ποῦ μαθαίνουν τὰ παιδιὰ στὰ σχολεῖα μας τοὺς κανόνες τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συνταχτικοῦ. Ξάφνου ἄκουσα κάποιον παραπίσω μας νὰ πῆ τὴ λέξη «μαλλιαρὸς», τόσο δυνατὰ, τόσο θυμωμένα, ποὺ μ' ἔκαμε καὶ γύρισα πίσω μου ἀπότομα, σὰν τρομαγμένος. Αὐτὸ τὸ «μαλλιαρὸς» μ' ἔκαμε καὶ τινάχτηκα ὁλόκερος ἀπὸ τὴ θέση μου. Σὰ νὰ κοιμούμουνα καὶ νὰ μοῦχυναν κρύο νερὸ στὸ πρόσωπο, σὰ νὰβλεπα κάποιο ὄνειρο καὶ ξαφνικὰ νὰ μὲ ξυπνοῦσανε.

si ch' io mi riscossi
come persona che per forza è desta.

(Dante. Inferno IV)

Ὁ φίλος μου γύρισε κι αὐτός, ἔρριξε μιὰ ματιὰ πίσω, καὶ μοῦ κάνει σιγὰ σιγὰ στ' αὐτί'

— Βλέπεις αὐτοὺς τοὺς δυό, τὸ νέο μὲ τὸ γέρο, ποῦ κάθουνται παράπισω μας;

— Ναί, τοὺς εἶδα.

— Λοιπόν' ὁ ἕνας, ὁ γέρος, εἶναι πρώην—Καθηγητής, κ' ἦρθε τὶς προάλλες ἀπὸ τὴν Πόλη, ὁ ἄλλος, ὁ νέος, εἶναι τελειόφοιτος τῆς φιλολογίας, καὶ θαρρῶ μάλιστα πῶς εἶναι καὶ συγγενής τοῦ γέρου. Βάστα ν' ἀκούτουμε, γιατὶ θαρρῶ πῶς" ὁ γεροδάσκαλος ξεπόρισε τὴ λέξη «μαλλιαρόε».

Γύρισα λιγάκι πίσω μου, νὰ ἰδῶ τὸ πρόσωπο τοῦ κ. Καθηγητή.

Ὁ κ. Καθηγητὴς ἔδειχνε πολὺ θυμωμένος, λὲς καὶ τοῦχαν πατήσει τὸν κάλο. Εἶτανε κόκκινος κι ἀναμμένος.

Qual ferro che bogliente esce del fuoco.

DANTE. PARADISO. I

— Μάλιστα, κύριε! ἔλεγε τοῦ νέου ὁ σοφὸς πρώην—Καθηγητής.

Θὰ σὲ πάρουν πῶς εἶσαι καὶ σὺ μαλλιαρός, καὶ τότες ἀλλοίμονό σου. Ὅλοι οἱ νουγεχεῖς θὰ σὲ περιφρονήσουν, ὅταν μάθουν πῶς ἐσύ, ἕνας τελειόφοιτος τῆς φιλολογίας, ἐταχθῆς ὑπὸ τὴν βακῶδη τῶν μαλλιαρῶν σημαίαν. Αὐτὴ εἶναι ἡ φιλολογία ποὺ σπουδάζεις; Τῶν προγόνων τὴν γλῶσσαν θὰ διδάξης μιὰ μέρα, ἢ τὴν χυδαίαν τῶν μαλλιαρῶν, τὴν πεπατημένην γλῶσσαν τοῦ χύδην ὄχλου;

ΤΡΕΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Κλεμμένη χαρά

I.

Πετοῦσα μὲ τὸ χάραμα
—Ὦ πόσα ρόδα μοῦ γελοῦν—
Στὴ ὡραία τὰ οὐρανοθέμελα,
Ποῦ ὁλόχρυσα πουλιὰ λαλοῦν
Γιὰ τοῦ Ἡλίου τὸν ἔρχομό.

Πετοῦσα μὲ τὸ Ἡλιόγερμα
—Ὦ πόσα σύγνεφα θολὰ—
Στάντικρυνὰ γητέματα,
Ποῦ ἕνα πουλάκι δὲ λαλᾶ
Γιὰ τοῦ φωτὸς τὸ μισεμό.

Μαζὶ ἔπαιρνα τοῦ Πύργου μου
—Ποῦ δὲ θὰ κλείσῃ ἄλλη φορὰ—
Χρυσὸ κλειδί, ποῦ ἐσφάλαγε
Τὴν ὠμορφή μου τὴ Χαρά,
Νὰ τὴν ξαναύρω γελαστή...

Τὸ δεῖλι ἐκεῖνο ἐπέταξα
Στὰ συννεφάκια τὰ θολά·
Δὲν ξέρω πῶς, ἐβιάστηκα
—Σὰν τὸ νεράκι ποῦ κυλᾶ—
Στὴ θύρ' ἀφίνω τὸ κλειδί...

Γυρνῶ 'στὸν Πύργο : Ἐγύρισα
—Ὦ νὰ μὴν εἶχα βγῇ ποτὲς—
Βρίσκω ὅλα τὰ παράθυρα
Κι' ὅλες τῆς θύρες του ἀνοιχτὲς
—Κλάψε, καρδιά μου, σφαλιστή—

Κ' εὕρηκα ὅλο τὸ Πύργο μου
Πανέρημο δίχως τὴ Χαρά,
Κ' ἐπάνω στὸ τραπέζι μας
Τὰ λόγια ἐτοῦτα, ὦ συμφορά,
Ποῦ μὲ κατάντησαν τρελλό :

«Ἐγὼ ὁ τρανὸς ὁ Ἔρωτας
Ὅπου εὕρω θύρα, ἔτσι ἀνοιχτή,
Μπαίνω, ἀνεβαίνω ἀρώτητα...
Κι' ὅπου εὕρω κόρη γελαστὴ
Μ' ἕνα φιλὶ τὴν ξεγελῶ».

II

Χειμωνιὰ

Φεγγάρι ἀστέρια, ὅλ' ἀνημμένα,
Θωρῶ 'στὰ νέφη τοῦ Βοριᾶ
Νὰ τρεμοσβύνουν σταχτωμένα
Σ' ἀπέραντη θερμοσποδιά,

Καὶ τὴ θολὴ ματιά μου ρίχνω,
Πρὶν νὰ χαράξῃ, ἀπ' τὴ ψηλά,
Μὰ βλέπω ἀχνόφεγγο τὸ λύχνο
Νὰ σβυῇ καὶ νὰ σπιθοβολᾶ,

Κι' λέω ἀπλώνοντας τὰ χέρια
'Στὴ σκοτεινή μου πιροστιά :
—Ἐδῶ ἦταν ὅλα μου τάστέρια
Κ' ἐδῶ τὰ αἰθέρια τὰ πλατιά...

III

Γυρισμός

Σὰν πλανεμένο ἕνα πουλάκι,
Ποῦ πάει τὸ ταῖρί του ναύρῃ,
Στάθέμελό μου τὸ σπιτάκι
Μονίχη σου ἤρθες, λυγερή.

Κ' ἐκεῖ μ' εὑρῆκες νὰ προσμένω
Κάτι ἀπὸ σένα τὴν καλή
Μὲ τάχειλάκι φλογιασμένο
Διψῶντας ἕνα σου φιλί :

Στὴν ἀγκαλιά μου ἐσὺ μὲ λαύρα
Τρελλὴ 'στὴν ἀγκαλιά μου ἐσύ
Γλυκοφιλοῦσες μύτια μαῦρα,
Σὰν νοσταλγὸς 'στ' ὡραῖο νησί...

Καὶ τάχειλάκια μου φιλοῦσες
Μὲ τόσ' ἀμέτρητα φιλιά,
Ποῦ ἀτέλειωτα γλυκολαλοῦσες,
Σὰν τὴ σειρήνα τὴν παλιά !

Σπέτσες ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

Ο ΠΟΛΥΕΛΑΙΟΣ

Στὸν Ψυχάρη

Ἕνα χλωμό, ξεθυμασμένο, μαραμένο δειλινό, ποῦ βασίλευαν τῆς Δύσης τὰ μάτια στὰ συννεφένια ματόκλαδά τους, σὲ μιὰ βυζαντινή, μισοσκότινη, σὲ μιὰ κλεισμένη, ξεχασμένη ἐκκλησιὰ τῆς Πόλης προσεύχουνταν ἡ ψυχή μου. Ξεθωριασμένες οἱ εἰκόνες ἀπὸ τὰ δάκρυα, σβυσμένες οἱ ἐπιγραφὲς ἀπὸ τὶς μαρμαρόπλακες, φθαρμένες ἀπὸ τὸ γονατισμα, ψέλναν τὴ νεκρώσιμην ἀκολουθία τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ χαμοῦ. Ὅλα σβυσμένα, ὅλα χαμένα, κανένα καντῆλι δὲν τρεμόφεγγε σὰ δάκρυο στὴ θλίψη τῶν πραγμάτων, καὶ τὸ τελευταῖο φῶς ἦταν στεγνωμένο ἀπάνου στὸ νερὸ τῆς καντήλος, καὶ τὰ μανουάλια ἦταν τυφλὰ καὶ τὰ καντηλέρια εἶχαν ὁλάνοιχτα τὰ δψασμένα χείλη τους, φρυμένα ἀπὸ τὸ σκοτάδι.

Κι' ὁ πολυέλαιος ὁ μυριόφωτος, ὁ μεγάλος γυάλινος πολυέλαιος ποὺ ἔψελνε μιὰ πολύχρωμη δοξολογία, ποὺ καθέφτιζε ὅλα τὰ χρώματα τῶν νάρδων καὶ τῶν λιβανιῶν, ὁ πολυέλαιος ὁ παλιός, ὁ ἀραχνιασμένος κρέμουνταν βαρὺς μέσα στὴ ρημαγμένη ἐκκλησούλα. Τὸ δεῖλι τὸ ἄρρωστο πέρασε μέσα ἀπὸ τ' ἀραχνιασμένα πολύχρωμα τζάμια καὶ ὁ πολυέλαιος ὁ βουβός, ὁ σβυσμένος πολυέλαιος ἄνοιξε τὰ πολύχρωμα μάτια του, μέσα ἀπὸ τὰ μενεξεδένια ματόκλαδα, ἄνοιξε τὰ λιβανόχνωτα στόματά του μέσα στὴ νέκρα κ' ἔψελλεν τὰ σκονισμένα τροπάρια. Καὶ λιβάνισε τοὺς πεθαμένους ποὺ κοιμοῦνταν βαρειὰ κάτου ἀπὸ τῆς μαρμαρόπλακες, ψυχή μου.

Μέσα στὴν ἐκκλησιὰ τὴ θολή, ποῦ τὰ γέμισε μάτια καὶ στόματα ὁ πολυέλαιος στὸ δειλινὸ τῶν καιρῶν καὶ ἡ ψυχή μου μ' ἕνα παμπάλαιο προσευχητάρι. Ἕνα προσευχητάρι μὲ σβυσμένα γράμματα καὶ σχισμένα φύλλα, ἕνα προσευχητάρι ποὺ ἄρχιζε πάντα μὲ κόκκινα μεγάλα γράμματα, τὰ μαρτυρικὰ αἵματα. Καὶ μὲ φαίνουνταν πῶς ἦταν τὸ ἀντίφεγγο τῶν ξεφτισμένων χρωμάτων τῶν γυαλιῶν, καὶ μὲ φαίνονταν πῶς ἦταν ἡ βαφὴ τοῦ αἱμάτινου δειλινοῦ στὰ μαρτυρικὸ βιβλίο τῆς ψυχῆς μου.

Μέσα στὸν πολυέλαιο στάζανε πολύτιμα πετράδια, ρουμπίνια, διαμάντια, μαργαριτάρια, σμαράγδια, τοπάζια. Κι' ὁ ἥλιος ποὺ βασίλευε, ἦρθε σὰ μάγος νὰ ξηγήσῃ τὰ δῶρα ποῦ ἔφερνε στὸν ἄγνωστο Θεό, στοὺς πεθαμένους χρόνους, ψυχή μου. Καὶ πρὶν πεθάνῃ χάρισε τὰ δῶρα του, κι' ἄνοιξαν τὰ ξεθωριασμένα του χείλη μὲς στοὺς πεθαμένους ἤχους καὶ εἶπε : Εἶναι τὰ πετράδια ποῦ φέρνω γιὰ τὸ στέμμα σου, ὦ βασιλιᾶ τοῦ μέλλοντος, κι' εἶναι ἀπ' τὰ αἵματα τῶν μαρτύρων σου τὰ ρουμπίνια του, κι' εἶναι ἀπὸ τὶς δάφνες τῶν προφητῶν σου τὰ σμαράγδια του. Μέσα στὰ δάση τὰ χινοπωρινὰ, τὰ κιτρινιασμένα δάση, σβύνουν πολλοὶ στῆς ἀπελπισιᾶς τὰ κιτρινιασμένα δάση, ἡ νιότη τους χλώμιασε, μαράθηκε χωρὶς νὰ ἰδοῦνε τὸ φῶς νὰ τοὺς φέξῃ στὴ μεγάλη χώρα, φέρνω τοὺς κίτρινους καῦ-

---

Κι ὅσο ἔβλεπε ὁ κ. πρῶτην ἐμᾶς τοὺς νέους, ποὺ καθούματαν ἐκεῖ κοντὰ καὶ μπορούσαμε νὰ ἀκοῦμε τὰ σοφά του τὰ λόγια, τόσο ἀνακάτεβε ἑλληνικοῦρες στὰ λόγια του καὶ φώναζε πιὸ δυνατά. Τέτοια σοφὰ λόγια δὲν ἔπρεπε, κατὰ τὴν ἰδέα του, νὰ πηγαίνουν χαμένα γιὰ ἕναν ἄνθρωπο μονάχα. Ἔπρεπε νὰ τ' ἀκοῦν πολλοί. Καὶ ξανακολούθητε·

— Ἐσὺ δὲν τοὺς ξέρεις αὐτοὺς τοὺς μαλλιαροῦς, τοὺς θιασώτας τῆς δημώδους. Αὐτοὶ ἔχουν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των καὶ ἐπὶ τοῦ ἔργου των τὸ ἐθνικὸν ἀνάθεμα Εἶναι προδόται τῆς πατρίδος. Εἶναι.. μαλλιαροί ! !.... Θέλουν κρέμασμα ! !... Δεινὸν δ' ἐβρόντησε πατήρ... δασκάλων.

Ὁ νέος, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ τοῦθωσε τοῦ σοφοῦ μας πρῶτην ἀφορμὴ νὰ ξεσπαθώσῃ ἐναντίο τῶν μαλλιαρῶν, δὲν ἔβγαλε τσιμουδιά. Στὸ τέλος, ἔχασε πιὰ τὴν ὑπομονή του.

— Μὰ τί θὰ πῇ μαλλιαρός; Αὐτὸ δὲν μπορῶ νὰ τὸ καταλάβω. Μαλλιαρὸς δὲ θὰ πῇ τίποτα. Ποιὸ σαχλή, ποιὸ ἄνοστη, ποιὸ ἀταίριαχτη λέξη ἀπ' αὐτή, δὲν ἀπάντησα στὴ ζωή μου Βλέπουν κατεῖς γραμμένο στὴ ζωντανή μας τὴ γλῶσσα, καὶ τὸ λένε μαλλιαρό. Διαβάζουν κάτι γραμμένο μὲ τέχνη, κάτι ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὴ ρουτίνα, κι αὐτὸ τὸ βρίσκουν μαλλιαρό.

Μαλλιαρὸς θὰ πῇ σάχλα· καὶ θὰ τὸ λέω ὥσπου νὰ μαλλιάσῃ ἡ γλῶσσα μου. Δὲν πειράζει δμως. Μπορεῖ σήμερα νὰ τοὺς λένε γιὰ κοροϊδία μαλλιαροῦς, ἐκείνους ποῦ ἀκολουθοῦν τὴ φυσικὴ τὴ γλῶσσα, καὶ τὴ γράφουν κίδλας· μὰ θάρθῃ μιὰ μέρα, ποῦ αὐτὸ τὸ παρατσούκλι μαλλιαροὶ θἄναι τίτλος, καὶ τίτλος τιμητικὸς μάλιστα. Πιστεύω νὰ διαβάσατε τὸ λόγο τοῦ Κρουμπάχερ στὴν Ἀκαδημία τοῦ Μονάχου ;

— Δὲν ξέρω τίποτις, δὲ διάβασα τίποτις ! Κάνει θυμωμένος ὁ Κ. πρῶτην, μ' ἕναν τρόπο, σὰ νἄθελε νὰ δείξῃ πῶς δὲν εἶχε ὄρεξη γιὰ συζήτηση. Καὶ δὲν ἔλεγε ψέματα ὁ σοφός μας, λέγοντας πῶς δὲν ξέρει τίποτις, πῶς δὲν διάβασε τίποτις. Καλὰ λέει κι' ὁ Ψυχάρης· «δὲ διαβάζουν τίποτις δὲν ξέρουν τίποτις, τίποτις δὲ σπουδάζουν, τίποτις δὲν ξετάζουν — καὶ μιλοῦν.» Μὰ γιατὶ μιλοῦν τότες; Ἔπρεπε νὰ διαβάσῃ ὁ μέγας δάσκαλος τὴ λόγια τοῦ Krumbacher: Der Tag wird kommen, da der Spottname Malliaroi, mit den heute die Anhänger der natürlichen Sprache bezeichnet werden, ein Ehrentitel sein und da die Männer, die heute als Feinde oder Verkleinerer der Vaterlandes gebrandmarkt werden, als seine Vorkämpfer und wächter gelten werden.»

Αὐτὰ τὰ λόγια, δὲν εἶναι πολὺ καιρὸς ποῦ ἕνας Krumbacher τὰ βροντοφώνησε στὸ Μόναχο, μὲς στὴν Ἀκαδημία, μπροστὰ σὲ ἄλλους σοφοὺς. Καὶ εἶναι ὁ Κρουμπάχερ ἕνας σοφὸς φιλολόγος, καὶ βυζαντινολόγος ξακουσμένος στὴν ἐπιστήμη.

Τὰ λόγια του εἶναι σοφὰ καὶ μετρημένα. Ὅλος του ὁ λόγος τυπωμένος καὶ σὲ βιβλίο ἀρκετὰ χοντρὸ, μὲ τὸν ἀπέραντό του φιλελληνισμὸ σὲ ἀφαρπάζει, σὲ συνεπαίρνει. Καὶ ὅμως, ἐνῷ ὁ Krumbacher ὡς τὰ τώρα εἶταν καλὸς καὶ ἄξιος, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ μίλησε τὴν ἀλήθεια τόσο ξάστερα, ἔγινε γιὰ μερικοὺς ἀπροσδιόνυσος (*)

Αὐτὸ τὸ λογο τοῦ Κρουμπάχερ θὰ τὸν εἶχε λυπήσῃ ὁ νέος, ὁ τελειόφοιτος τῆς φιλολογίας. Ἔτσι φαίνουνταν ἀπὸ τὴν ἀπάντηση ποῦθωσε.

— Κι' αὐτούς, τοὺς μαλλιαροῦς, ποῦ λέτε, δὲ θὰ τοὺς διαβάσατε, βέβαια! ξανάρχισε ὁ νέος. Εἴδατε τί θέλουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι; Εἴδατε τί γράφουν κι' αὐτοί; Ὅσο κι' ἂν τοὺς βρίζουν, αὐτοὶ δὲ βρίζουν. Ἀπαντοῦνε στὶς βρισιὲς μὲ λόγια ἥσυχα καὶ μετρημένα, μὲ συζήτηση λογικὴ κ' ἐπιστημονικὴ ζητοῦνε ν' ἀποδείξουν πῶς ἡ ἰδέα τους εἶναι σωστή. Μὲ τῆς ἐπιστήμης τὸ ἀστραπόμορφο πελέκι, καθὼς τὸ λέει ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς, σπάνουν τοὺς γυαλένιους πύργους τῶν δασκάλων καὶ τοὺς ρίχνουν συντρίμμια. Εἴδατε τί ἀπανωτὲς ποῦ τῆς ἤρθαν τῆς δασκαλίστικης γλώσσας οἱ κατακεφαλιές, τώρα κοντά ; Τόσον καιρὸ ποῦ εἴστε δῶ στὴν Ἀθήνα, δὲν ἔτυχε νὰ διαβάσετε κανένα περοδικὸ λ χ. τὸν «Νουμᾶ»; Ἂν προσέξετεθὰ ἰδῆτε πῶς προχώρησε τὸ ζή-

(*) Δὲν εἶπε καὶ ὁ κ. Θεαγένης Λιβαδᾶς μιὰ φορὰ στὴν «Κλειώ», μαζὶ μὲ πολλὰ ἄλλα καὶ τ' ἀκόλουθα: «τοὺς ξένους ἐδῶμεν χαίρειν ὡς ἀπροσφύλους καὶ ἀπροσδιονύσους» ;

μούς καὶ τοὺς χλωμοὺς πόθους στὸ στέμμα σου, ὦ νικητὴ τῆς Ζωῆς. Χίλιες γεννιὲς ἀδύνατες, ἄρρωστες, χίλιες γεννιὲς κλαψιάρες ἔχουν θρηνήσει τὶς χαμένες χαρές τους, τἄπιαστα ἰδανικά τους. Ἔχουν σταλάξει στάντρα τὰ βαθειά μου μαργαριτάρια καὶ διαμάντια. Στὸ ἀκάνθινο στεφάνι σου, ὦ αὐτοσταυρωμένε, θὰ φεγγοβολήσουν.

Μέσα στὸ βουβό, τὸ σβυσμένο παρακλῆσι ποῦ τὸ γέμισαν τὰ πεθαμένα στόματα καὶ μάτια, μὲ φάνηκε πὼς ὅλα ἀνύψωναν ἕναν αἶνο, μιὰ λατρεία, στὴ μόνη ὕπαρξη, στὸ μόνο Θεὸ στὸ δειλινὸ τῶν καιρῶν—στὴ Ψυχή μου. — Καὶ μὲ φάνηκε, ψυχή μου, πὼς ἐγὼ ὁ μονάχος Θεὸς στὸ δειλινὸ τῶν καιρῶν, βαστοῦσα τὸ μοναδικό, τὸ παμπάλαιο προσευχητάρι, ποῦ κάθε σελίδα του ἄρχιζε μ' ἕνα αἱμάτινο γράμμα. Μέσα στὴν ἐκκλησιά, στὴ σκοτεινή, τὴν ἀραχνιασμένην ἐκκλησιά, στοὺς παλιοὺς χρόνους μὲ τὸ προσευχητάρι τῆς ψυχῆς μου στὸ χέρι, στὸ χαμὸ τοῦ καιροῦ, στὸ δειλινὸ τῶν θρησκειῶν, προτευχήθηκα, ἐγὼ ὁ μόνος Θεὸς τῆς ρημαγμένης ἐκκλησιᾶς καὶ λάτρεψα—Ἐσένα Ψυχή μου.—

Pedro del Castani.

—ΓΙΑ ΚΕΙΝΟΝ ΠΟΥ ΓΡΑΨΕ "ΤΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ,,

Γιατὶ γραφήκανε κ' ἐδημοσιευθήκανε «τἀποκαλυπτήρια τῶν λογίων μας», τὸ εἶπε ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεύς τους στὸν ἐπίλογο τῆς ἐπιφυλλίδας του. Ὁ «Νουμᾶς» σήμερα ἕνα καθήκον ἔχει καὶ τὸ ἐκπληρώνει: Ν' ἀποκαλύψῃ τὸ ἀληθινὸ ὄνομα τοῦ Προκλῆ Ἠλιοπούλου. Ὁρίστε! Εἶνε ὁ κ. Ἠλίας Π. Βουτιερίδης. Κ' ἔτσι ἱκανοποιοῦνται καὶ μερικοὶ κύριοι ποῦ ἐχαιρετήρισαν ὡς ἀναν δρία τὸ ὅτι ἕνας ψευδώνυμος ἐτόλμησε νὰ βρίσῃ ἀνθρώπους μ' τ' ὀνομά τους.

Καὶ πρῶτα πρῶτα, περὶ βρισιᾶς δὲν πρόκειται. Περὶ κουρελαδισματος, μάλιστα. Καὶ περὶ κουρελαδισματος ποῦ ἔγεινε μὲ γαντοφορεμένο χέρι, μὲ ὅλην τὴν ἀβρότητα, μὲ ὅλο τὸν σεβασμὸ ποῦ ἐπιβάλλει κάθε ἐργασία, ἔστω κι' ὅταν μερικὲς φορὲς, ἂν ὄχι τὶς περισσότερες, εἶνε παρμένη κατὰ τὰ ἐννέα δέκατα ἀπ' ἀλλοῦ.

Ὁ ἀγαπητὸς συνεργάτης μας ἠμπορεῖ νὰ καυχηθῇ γι' αὐτό. Θὰ τοῦ τὸ ἀναγνώριζαν δὲ καὶ οἱ κουρελιασθέντες ἀπὸ τὴν ἀρχοντικιά κ' εἰλικρινῆ πέννα του, ἂν εἴχαμε τὸ θεῖκὸ χάρισμα νὰ εἴμαστε ἀνώτεροι ἀπὸ τὶς προσωπικὲς μικροπρέπειες καὶ νὰ ἀνομολογοῦμε τὴν ἀλήθεια, κ' ὅταν ἀκόμ' αὐτὴ ἀπευθύνεται, ἐναντίον μας.

Αὐτ' εἶνε ἡ ἀλήθεια: Πῶς ἡ δουλειὰ τοῦ Βουτιερίδη δὲν εἶνε ἀπὸ τὶς συνηθισμένες. Πῶς κατώρθωσε μὲ τὴν ἐπιφυλλίδα νὰ δείξῃ ὄχι μόνο πῶς ἔχει καλοδιαβάσει καὶ καλοχονέψει πολλὰ—αὐτὸ δὰ κανένας δὲν τὸ ἀρνήθηκε στὸν Προκλῆ Ἠλιόπουλο— ἀλλὰ κ' ἀκόμα πῶς ἔχει κ' ἀξιοθαύμαστη πραγματικῶς παλικαριὰ καὶ ἀξιοζήλευτη εὐσυνειδησία.

Κι' αὐτὸ εἶνε. Τὴν εὐσυνειδησία ἀφήστε την κατὰ μέρος. Μποροῦν νὰ καυχηθοῦν κ' ἄλλοι πῶς τὴν ἔχουν. Μὲ τὴν παλικαριὰ τοῦ ὅμως κανένας δὲν ἠμπορεῖ νὰ μετρηθῇ. Ἂν τὸ καυχᾶται, ἂς κοπιάσῃ. Οἱ στῆλες τοῦ «Νουμᾶ» στὴν διάθεσί του. — Οἱ περισσότεροι ποῦ ἀπογυμνωθήκανε ἀπ' αὐτὸν εἶνε φίλοι του. Κ' οἱ περισσότεροι θὰ τοῦ κόψουν ἴσως ἀπὸ σήμερα τὸν χαιρετισμόν ἢ θάρχισουν νὰ τὸν ὑποβλέπουν στὸ μέλλον ὡς πρρροδότη.

Μ' αὐτὰ καθόλου δὲν τὰ λογάριασε. Τὴν δουλειὰ του μπροστά· πεντάρα γιὰ ὅ,τι θὰ γινότανε μιὰ μέρα στὰ πλάγια του. Κ' ἕνα ἀπὸ τὰ γλέντια του τὰ μεγάλα ἤτανε νὰ ἀναλογίζεται πόσες ψάτσες τραγικὰ ἀγριεμένες ἢ κωμικὰ κατσουφιασμένες θὰ ντίκρυζε μιὰ μέρα ὅταν θὰ 'βγαινε νὰ 'πῇ ποιὸς ἤτανε ὁ κατάπτυστος Προκλῆς.

Ξέρουμε τί θὰ 'ποῦν σήμερα μερικοὶ «ἐνδιαφερόμενοι» ποῦ θὰ μάθουν τἀληθινὸ ὄνομά μου:

—Μπᾶ! Ὁ Βουτιερίδης ἤτανε; ἕνας δημοσιογράφος (τὸ ἐπίθετο αὐτὸ θὰ τὸ τονίσῃ μὲ ἰδιαιτέρα περιφρόνησι ἡ ξυνωρὶς τῶν μουζικάντηδων τῆς «Κριτικῆς»!) ἕνας ποῦ δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ οὔτε δέκα γραμμὲς φιλολογικῆς ἐργασίας δικῆς του; Μὰ γι' αὐτὸ καὶ ὅσα ἔγραψε δὲν εἶχαν κανένα βάθος!...

Κ' ἐν πρώτοις ὁ Βουτιερίδης δημοσιεύοντας «τἀποκαλυπτήρια τῶν λογίων» ἐδημοσίευε ταὐτοχρόνως καὶ τὴ μετάφρασι τοῦ «Τίμωνα» τοῦ Λουκιανοῦ—μιὰ δουλειὰ ποῦ νὰ σᾶς χαρῶ ἔχει κάποια φιλολογικὴ ἀξία. Ὅσο δὲ γιὰ βάθος, ὁ Βουτιερίδης ἐφρόντισε νὰ μᾶς δείξῃ πόσο ζένη σαβούρα ἔχει μέσα του τὸ βάθος ἐκεινῶνε ποῦ τόσο καυχιοῦνται γι' αὐτό.

Μ' αὐτὰ δὲν ἔχουνε καὶ τόση σημασία, ἂν ἔτσι τὸ θέλετε. Ἔχει ὅμως μεγάλη σημασία ἡ παλικαριὰ κ' αὐτὴ θαυμάζουμε. Γιατ' ἴσα ἴσα ἐκεῖνο ποῦ μᾶς λείπει εἶνε ἡ παλικαριὰ —σ' ὅλα μας καὶ στὴν φιλολογία μας ἀκόμη περισσότερο. Μόνον ὅταν πέσουν τὰ προσχήματα, μόνον ὅταν ἀρχίσουμε νὰ λέμε τὴν γνώμη μας θαρρετὰ, ἀκόμα καὶ μὲ ὀμότητα, μόνον ὅταν ἀποφασίσουμε νὰ ἀναιβάζουμε τὴ ψυχή μας στὰ χείλια μας, τὰ ὁποῖα σήμερα μᾶς χρησιμεύουν γιὰ νὰ ἐμποδίζουν τὴν ψυχὴ νὰ φανερόνεται — μόνον τότε θὰ ἠμπορέσῃ νὰ γίνῃ κάποια σοβαρὴ δουλειὰ καὶ ἐδῶ καὶ μόνον τότε θἀρχίσῃ νὰ γκρεμίζεται τὸ ἑτοιμόρροπον τεῖχος τῆς ποικιλόμορφης ψευτιᾶς, τὸ ὁποῖον, ὅπως κ' ἄλλοτε τὸ φωνάξαμε, ὁλοῦθε μᾶς περιζώνει.

Ὁ «Νουμᾶς» γι' αὐτὸ ἀγωνίζεται. Καὶ τὸ χει γιὰ καύχημά του ποῦ ἀπ' τὴν πρώτη τὴ στιγμὴ ἔτρεξαν κ' ἐταχθήκανε στὸ πλευρό του παλικάρια σὰν τὸν Βουτιερίδη, σὰν τὸν Σταμνόπουλο, σὰν τὸν Πανταζῆ, σὰν τὸν Περγαλίτη, σὰν τὸν Judas Errant καὶ σὰν ἄλλους νέους—ὄχι μόνο στὴν ἡλικία νέους, ἀλλὰ καὶ στὶς ἰδέες καὶ στὴν ἀντίληψι τοῦ καθήκοντος καὶ στὴν εὐσυνειδησία τῆς δουλειᾶς.

Φαρμακεῖο ὁ «Νουμᾶς» δὲν ἄνοιξε, γιὰ νὰ ζητήσῃ νὰ τὸ γιομίσῃ μὲ φιλολογικὲς ἐτικέττες. Παλαίστρα εἶν' οἱ στῆλές του, καὶ στὴν Παλαίστρα, μόνο παλικάρια κατεβαίνουν. Ὁποιανοῦ τὸ λέει ἡ καρδιά του ἂς ἔρθῃ. Δικός μας θἄνε καὶ στὸ κεφάλι μας θὰ τὸν βάλουμε.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

"ΩΡΕΣ,,

Πουλιοῦνται δραχμὲς 3 στὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς ΕΣΤΙΑΣ, ΜΠΕΚ, ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ.

-ημα· θὰ ἰδῆτε πόσο, μέρα μὲ τὴ μέρα, ἡ φυσικὴ μας γλῶσσα βρίσκει ὑποστήριξη, πόσο ἡ Ἀλήθεια ἀπλώνεται πιὸ λαμπερή, φαντάζει πιὸ μεγάλη, καθὼς λέει ἕνας στίχος τοῦ Παλαμᾶ. Καὶ καθὼς λέει ἕνας ἄλλος πάλι τοῦ Παλαμᾶ, στὸν «Ὕμνο εἰς τὴν Ἀθηνᾶν»:

Καὶ τῆς ἀλήθειας ἡ πνοὴ τὸ ᾆσμα· ἀποστομώνει.

Τὸ τί λένε ὅσοι ὑποστηρίζουν τὴν ἀληθινὴ μας γλῶσσα, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς τὸ πῶ. Ὅτι κι ἂν σᾶς πῶ, δὲ θὰ τὸ πῶ ἐγὼ τόσο καλά. Πρέπει νὰ τοὺς δισβάσετε.

Ὁ νέος σώπασε, γιατὶ εἶδε πὼς γύρισα μὲ τὸ φίλο μου καὶ τὸν κοιτάζαμε. Τοῦ φαίνουνταν κιόλας πὼς εἶπε πολλὰ γιὰ πρώτη φορὰ ποὺ λάβαινε τόσο θάρρος νὰ πῇ τὴ γνώμη του μπροστὰ στὸν κ. Καθηγητή, τὸν πρώτον, καὶ κοίταζε καταγῆς. Πέρασαν δυὸ λεπτὰ τῆς ὥρας· ξαναστήκωσε πάλι τὰ μάτια του. Περίμενε ἀπάντηση ἀπὸ τὸ σεβαστὸ δάσκαλο, καὶ τὸν κοίταζε κατάματα.

Ἐκεῖνος ἔδειχνε πὼς, ἀπὸ περιφρόνηση τάχα, δὲν ἤθελε πιὰ νὰ ξανακάμῃ λόγο γιὰ τοὺς μαλλιαροὺς αὐτοὺς, μπροστὰ σ' ἕνα νέο, ποῦ δὲν εἶταν σὲ θέση (!) νὰ ξέρῃ ἀπὸ τέτοια πράματα.

Καὶ ὁ νέος ξαναρχίσε·

—Θὰ σᾶς δώσω νὰ διαβάστε κάτι φυλλάδια τῆς «Κριτικῆς» ὅπου εἶναι τυπωμένος ἕνας λόγος τοῦ κ. Σταματιάδη γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Πρέπει μάλιστα νὰ ἰδῆτε καὶ τὸ βιβλίο ποῦθχαλε ὁ γιατρὸς ὁ Φωτιάδης, γιατὶ ἐκεῖ γίνεται λόγος καὶ γιὰ τὴν ἐκπαίδεψή μας. Θὰ σᾶς δώσω καὶ τοῦ «Νουμᾶ» μερικὰ φυλλάδια! κάνει μὲ φαινομενικὴ δειλία ὁ νέος φοιτητής. Θέλετε;

Ὁ κύριος πρώτιν δὲ βάστηξε πιά· πῆγε νὰ σκάσῃ. Χαμογελοῦσε ὁ νέος. Τὸν δ' ἀπαμειδόμενος προσέχει δάσκαλος, τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέον αὐδή.

—Ὄχι. Δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ διαβάσω τὶς βλακεῖες τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου μαλλιαροῦ. Ἀκόμα δὲν τρελλάθηκα. Αὐτοὶ οἱ μαλλιαροὶ, οὔτε μποροῦν, οὔτε ξέρουν νὰ γράψουν τίποτις σωστό. Αὐτοὶ ξέρουν μονάχα νὰ φτειάνουν κάτι ἀνόητα ποιήματα καὶ νὰ παρασύρουν στὴν καταστροφὴν καὶ εἰς τὸν ὄλεθρον τοὺς νέους. Δαπανώμενοι ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, καταστρέφουσιν ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους. Λοιπόν· αὐτῶν τὰ λόγια θ' ἀκούσω ἐγὼ ἢ τοὺς λόγους τῶν σοφῶν, τῶν μεμελετημένων, τῶν θοβαρῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀπλούντων γνωσεις ἐκ τῆς ἀρχαίας κιβωτοῦ καὶ φωτιζόντων τὸ ἔθνος; Πρέπει νὰ ξέρῃς πὼς τὸ κίνημα τῶν μαλλιαρῶν εἶναι λίαν παρακεκινδυνευμένον (!) ζητοῦν τὴν καταστροφὴν τῆς γλώσσης, νομίζοντες ὅτι ἔχουν τὴν πρὸς τοῦτο ἱκανότητα. Αὐτοί, κάμαθῆς ὄντες τῆς ἀρχαίας (γλώττης) καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ γράψωσιν ὀρθῶς τὴν καθαρεύουσαν, καταφεύγουσιν εἰς τὴν δημώδη, ἵνα δι' αὐτῆς καλύψωσι τὴν ἀμάθειαν αὐτῶν.» Καὶ αὐτὸ δὲν τὸ λέγω μόνος ἐγώ. Τὸ λέγουν ὅλοι οἱ σοφοὶ οἰακοστρόφοι τῆς γλώσσης. Τὸ διάβασα καὶ στὴν Πόλη, στὸν «Ταχυδρόμο.»

—Τὸν ξέρουμε δὰ τὸν «Ταχυδρόμο» σας, κάνει ὁ νέος· εἶναι ἡ πιὸ σκολαστικὴ ἀπ' ὅλες τὶς ἐφημερίδες τῆς Πόλης, τῆς ἀκρόπολης τοῦ σκολαστικισμοῦ, καθὼς τὴ βάφτισαν τὴν Πόλη ἐκεῖνοι ποῦ δὲ ξέρανε τί θὰ πῇ Σμύρνη. Ἔννοια σας· ξέρω πολὺ καλὰ ἐκεῖνα ποῦ γράφτηκαν τὸν «Ταχυδρόμο» γιὰ τὴν ἀληθινὴ μας τὴ γλώσσα. Θυμοῦμαι καλὰ τί ἔγραψε ὁ «Ταχυδρόμος» γιὰ τὸ γιατρὸ τὸ Φωτιάδη ὅταν ἔγραψε ὁ πρακτικώτατος αὐτὸς ἄνθρωπος τόσα καλὰ γιὰ τὴ γλώσσα μας, καὶ γιὰ τὴν ἐκπαίδεψή μας. Ὅταν ἔγραψε ὁ Φωτιάδης τὰ ὡραῖα του γράμματα πρὸς τὸν «Ταχυδρόμο», γιὰ τὴ γλώσσα μας καὶ γιὰ τὰ σκολειά μας, ἀπαντοῦσε κι ὁ «Ταχυδρόμος». Μὰ πῶς ἀπαντοῦσε; Μὲ φράσες περισσὲς καὶ νοήματα λειψά, γιὰ νὰ μεταχειριστῶ λόγια τοῦ Φωτιάδη. Ὁ «Ταχυδρόμος» εἶναι τὸ κινέζικο κάστρο τοῦ πολιτικοῦ «δασκαλισμοῦ, καὶ καθὼς θέλεγε ὁ Νουμᾶς, «σωστὴ μούμια κλεισμένη μέσα στὸ σαρκοφάγο τῆς γλωσσικῆς ψευτιᾶς».

Ἡ συζήτηση αὐτὴ ξακολουθοῦσε, καὶ γὼ μὲ τὸ φίλο μου, τόση ὥρα, οὔτε λόγο δὲν εἴπαμε. Κ' οἱ δυὸ βρίσκαμε σωστὸ γλέντι στὸ κούρντισμα ποῦδωκε τοῦ δασκάλου ὁ νέος, κ' οἱ δυὸ νοιώθαμε μέσα μας τὴν ἴδια χαρὰ γιὰ τὸ θάρρος του.

(ἀκολουθεῖ)